

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies duodecimus, decimus tertius et decimus quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

De S. Rodobaldo Episcopo Conf. Ticini In Longobardia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71232)

AUCTORE
D. A. B.

773 scribens hæc habet : Desiderius rex tum juxta Clussas Longobardorum exercitum composuerat ; sed impetum Francorum sustinere non valens, Papiam refugit. Rem etiam haud obscure narrat *analista Metensis*, cujus opus *Bouquetianæ Collectio* tom. V a pag. 341 est insertum. Verba autem ejus hæc sunt : Rex Karolus castra metatus est e regione Scularum ; sed vallum Longobardi defendebant. Misit autem Karolus legationem ex probatissimis militibus per difficilem ascensum montis, qui, transcendens monte, Longobardos cum Desiderio rege suo in fugam converterunt. *Iis consonat Hermannus Contractus ad sæpe dictum annum sic scribens* : Italiam petit Carolus et Clusis vi potius Desiderium fugientem Papiæ obsedit. *Fugientes Longobardos Francos insecutos fuisse, disertis verbis tradunt* : Anastasius *Bibliothecarius in Hadriani Vita apud Bouquetum* tom. V, pag. 461 ; et Frodoardus *in versibus a Bouqueto* pag. 463 recussis. Proindeque Desiderius vim vi statim opposuit, dein terrore fractus Papiam, insequentibus Francis, aufugit. Quis autem Sanctos nostros aut in prima hac conflictatione, cum probatissimis viris contra Desiderium forte immissos, aut secundo forte conflictu, dum Longobardos fugientes Franci insequentur, occidi potuisse eorumque corpora, jubente Carolo Magno, Mortariæ, qua via ad Papiensem urbem patebat, humo tradita fuisse, tanquam a veri specie alienum crediderit ? Nec certe hæc ab illis, quæ auctores tradunt, dissonant, sed prælium aut quamdam saltem conflictationem, inter utriusque exercitus milites, in Alpium faucibus exstitisse, claris verbis docet *Salernitani Chronici*, inter *Rerum Italicarum Scriptores* tom. 7 editi, auctor, qui post medium seculum XII opus suum contexebat, ad annum 773, col. 149 sic scribens : Superato Alpium jugo, Desiderium regem, frustra sibi resistere conantem, commisso bello vicit atque fugavit. Et hoc sane sufficit, ut ecclesiæ Novariensis sarta tectaque maneat de Sanctis nostris traditio. Ergone

B

hi in bello contra Desiderium suscepto occisi, tanquam Martyres sunt habendi ?

9 *Etsi Amicus et Amelius nec in odium fidei aut justitiæ causa enecti fuerint ; attamen pia fidelium credulitate tanquam Martyres habiti sunt ; nec iis seculis res admodum insolita erat* : Sanctis quippe nostris accidit, quod multis aliis, ab improbis hominibus nefarie occisis, qui tanquam Martyres coluntur, obtigisse asserit *Bollandus* tom. I *Januarii* pag. 391, *S. Canuti regis Acta illustrans* : haud pauca similis martyrii exempla deprehendet, qui vasti hujus Operis tomos lustraverit. Nonnullos etiam verbo Martyr in suo *Glossario appellat Cangi*, qui nec in religionis odium nec justitiæ causa enecti, martyrii tamen honore donati fuerunt ; quod et de Sanctis nostris dicendum autumo. Cum enim illi in bello contra Longobardos, a multis annis Ecclesiæ bonis infestos, et quorum nonnulli forte adhuc, ut apparet, ethnicorum superstitionibus erant addicti, occuberint, hinc, ut opinor, Novarienses et alii eos tanquam Martyres habendi occasionem arripuerunt.

D

sicut Martyres habiti sunt.

10 *Sanctorum nostrorum Acta jam dudum Vincentius Bellovacensis, S. Antoninus, Mombritius et nonnulli alii hagiologi in suas lucubrationes intulerant. Duo eorum apographa, & vetustissimo monasterii Sithiensis codice et ex Rubravallensibus schedis descripta, quæ ab editis non differunt, in Museo Bollandiano invenimus ; sed in omnibus nihil videbit lector, quod factis historicis aliunde notis contrarium non sit. Ex eo enim, quod ambo militia nomen dederint et eadem die in prælio occuberint, hinc eos eodem die natos, et sacris undis ablutos, moribus, genio vultu adeo similes fuisse, ut unus ab altero vix distingui posset, asseruit, quicumque illorum Acta, nescio, quo seculo, scripto commisi. Mitto alia commenta, quibus sciant, quæ apud nos exstant apographa aut ab hagiologis edita fuerunt. Ne igitur inutili mole gravetur hoc Bollandianum Opus typis hic ea recedenda non existimo.*

E

Acta eorum edenda non videntur.

C

DE S. RODOBALDO EPISCOPO CONF.

TICINI IN LONGOBARDIA.

SYLLOGE HISTORICA.

J. B. F.

De cultu, tempore episcopatus et gestis.

ANNO MCCLIV.

Sanctus, cujus memoria

Ticinum, alias Papia, urbs Italiæ non ignobilis, ac regia olim Longobardorum, ad annem Ticinum sita, inter varios ecclesiæ suæ sanctos antistites colit S. Rodobaldum, secundum istius nominis Ticinensem episcopum, quem Ferrarius in generali *Sanctorum Catalogo* ad XII Octobris diem, paucis hisce verbis annuntiat : Papiæ S. Rodobaldi episcopi. Pluribus vero in *Catalogo Sanctorum Italiæ* illum celebrat, ipsique etiam breve elogium texit, in quo Sancti nostri præclara facta recensens, tempus, quo dictam ecclesiam

rezerit, et annum, quo ex hac vita migravit, exprimit ; verum de hac chronotaxi, cum de S. Rodobaldi cultu egerimus, loquemur. Eodem etiam die sequenti disticho in *Martyrologio Poetico* illum deprecatur *Brautius episcopus Sarsinæ* :

Reliquiis sacras ædes Rodobaldus adornat,
Cum latis mensæ castra reliquit agris.

2 *R. P. Romualdus a S. Maria Ordinis Eremitarum Excalceatorum S. Augustini in operis Ticini 1699 editi, prima parte, cui titulus : Papia*

a paucis martyrologis celebratur.

Sacra,

F

A Sacra, Sanctorum Ticini quiescentium Hagiologium texit, in quo S. Rodobaldi memoriam die 12 Octobris sic celebrat: In cathedrali basilica S. Rodobaldi episcopi Ticinensis, exemplaris abstinentiæ viri, qui et sacra Sanctorum Papiæ quiescentium lypsana sollicito ubique ecclesiarum civitatis perquisita devotionis zelo, litterariis monumentis tradens, ecclesiæ suæ, majori quo poterat studio, semper prodesset satagit: tandem pastoralibus clarus meritis, mortalis hac die vitæ periodum clausit ad Superos evocatus. Ab hisce auctoribus dissentiens Castellanus, in Universali suo Martyrologio Rodobaldum non Sancti titulo, sed Venerabilis condecorat, sequentem de ipso mentionem faciens: Papiæ venerabilis Rodobaldi episcopi, hujus nominis secundi, qui jejuniis celebris fuit, et cultui divino, perquirendisque Sanctorum reliquiis maxime deditus: corpus in ecclesia cathedrali asservatur. Quo titulo Sanctum nostrum insigniens laudatus martyrologus, de illius cultu non satis sibi constare, innuit, cum in sua ad citatum opus Præfatione, se illos homines, quorum in ipsa morte sanctissima quidem existimatio fuit; verum quorum ipse cultum omnino perspectum non habet, in sua lucubratione nec Sanctos nec Beatos, sed Venerabiles appellaturum, expressis verbis enuntiet.

3 Certe laudatus Castellanus, Antistitem nostrum Cœlitum honoribus nunquam gavisum fuisse, ex eo autumasse videtur, quod paucos martyrologos, ipsius memoriam celebrantes, repererit, quodque etiam seculo XVI martyrologi Itali Maurolycus, Felicius et Galesinius ipsum nusquam commemorant. Ut sit, S. Rodobaldum ab ecclesia Ticinensi quotannis Officio sub ritu duplici, ut vocant, honorari, indubitanter asserit Joannes Baptista de Gasparis presbyter Ticinensis, cum ipsius elogium Breviario Sanctorum Episcoporum Ticinensis ecclesiæ, quod anno 1651 tacito suo nomine edidit, inserat; in quo opere illorum tantum episcoporum, quos dicta ecclesia ritu duplici colit, res præclare gestas, se elucubratum, in Præfatione sic indicat: Quæ in hoc Breviario enarro, diuturna inquisitione cœgi ex pluribus scriptoribus.... Præcipua hic solum expono, et illorum tantum, quorum natalem diem eadem sancta Ticinensis ecclesia sub ritu duplici celebrat.... Reliquorum sanctitate fulgentium episcoporum, quos adhuc eadem ecclesia Ticinensis divino non colit Officio, elogiis prætermisissis. R. P. Romualdus in supra citati Operis parte secunda, absoluto S. Rodobaldi Vitæ compendio, sacrum ipsius corpus Ticini veneratione, Sanctorum reliquiis debita, affici, nos ita docet: Cujus sacrum corpus magno populi concursu pioque parentalium honore tumulatum in cathedrali basilica, lapideo conditum sarcophago, ad aram divi Ambrosii primo, nunc autem in subterranea æde, apud S. Syrum, honorifice colitur. Hæc auctorum, quorum fides ullo modo suspecta videtur, testimonia nobis sufficiunt, ut Antistitem nostrum et Sancti titulo Sanctorumque honoribus gaudere dicamus; ac proinde ipsi locum in nostro Opere concedamus.

4 Stabilito S. Rodobaldi cultu, in ipsius episcopatus tempus inquiramus. Ferrarius in citato supra elogio asserit, Sanctum nostrum quinquagesimum tertium fuisse Ticinensem episcopum, ac præfuisse dictæ ecclesiæ post S. Fulcum ad annos viginti quin-

que, atque demum obiisse IV Idus Octobris post Reparatae Salutis annum 1241 tempore Innocentii IV Romani Pontificis, qui ab anno 1243 usque ad annum 1254 Ecclesiam administravit. Secutus est in hac chronotaxi Antonium Mariam Spelta, qui in Historia de Vitis Episcoporum Ticinensium pag. 327 in Rodobaldo II eadem affirmat. Viginti quinque etiam episcopatus annos ipsi attribuant Stephanus Breventanus in Historia urbis Ticinensis fol. 47 et Jacobus Gualla in Historia patriæ suæ pag. 26; sed uterque non sine manifesto circa vitæ tempus errore, (ut Spelta, Ferrarius et Ughellus tom. I Italiæ Sacræ, in Catalogo Episcoporum Papiensium col. 1100 ante me notarunt) cum illum anno 898 episcopatum adisse scribant. Laudato Ferrario consonat P. Romualdus, qui citato statim loco ita habet: Demum cum sanctus Antistes hujusmodi solertiis ac studiis, tum in divinis sollicitandis, tum in humanis curandis strenue laborasset, et Ticinensem ecclesiam annis viginti quinque sanctissime gubernasset, 4 Idus Octobris Papiæ sublatus est.

5 Quantam huic Chronologiæ fidem debeamus, difficile est determinare. Certe Ughellus in Catalogo Episcoporum Papiensium S. Rodobaldum inter eos statuit septuagesimum quintum, atque episcopatus initium et finem hoc modo memorat: Hic ex archidiacono cathedralis Papiensem evasit ad sedem anno 1230. Cum multa præclara gessisset, tum illud memoria dignum adiecit, ut civitatis SS. Reliquiarum repertorium constitueret, ne obliviosa vetustas illarum deleteret memoriam. Præfuit annos 24, decessitque anno 1254, die 12 mensis Octobris, sepultusque est in cathedrali. Huic auctori, quem et nos sequimur, donec certiora innolescant, Joannes Baptista de Gasparia in episcopatus tempore et anno mortis assignandis consentit, at unum agnoscit episcopum, scilicet Irenæum, quem ignoravit Ughellus (de hoc videri potest nota editoris, qui Ughelli opus recudit) deinde post S. Fulcum seu Fulconem, Sancti nostri decessorem, ponit Ardingum, quem Post Fulconis, inquit Ughellus, excessum narrant ad Papiensem sedem fuisse subvectum anno 1230 exque moderatione animi detractasse onus: adeoque S. Rodobaldum vocat episcopum septuagesimum septimum. Cum autem laudatus auctor, ut ex ipsius verbis supra citatis constat, omnia collegerit, quæ sparsim habent alii, ejus elogium pro Actorum compendio subjungam.

6 Rodobaldus secundus, eximia virtutum præstantia insignis, Ticinensis, in Patria archidiaconalem primum, inde episcopalem dignitatem consecutus, quam viginti quatuor annos singulari sollicitudine administravit, sanctissime in alendis pauperibus, protegendis viduis, tuendis pupillis, miseris omnibus juvandis intentus, non sibi, sed Deo et gregi sibi credito, hilari animo ad novissimum senectutis diem vixit. Potus et ciborum mira fuit ejus abstinentia. Cum cæteris hebdomadæ diebus tenuissimo cibo vesceretur, et quandoque leguminibus contentus, quinta tantum feria se totamque familiam unico prandii apparatu reficiebat. Apostolicos mores edoctus Apostolicam vitam imitatione egregie expressit. In oratione assiduus, pro augmento Dei cultus,

AUCTORE
J. B. F.

H
obitus annus
et elogium,

F

quo pauca
ejus gesta
brevis de-
scribuntur,

multa

Officio sub
ritu duplici
colitur.

Ipsius episcopatus tempus,

AUCTORE
J. B. F.

multa totis viribus opere complevit. Ticinensem ecclesiam sacris templis et cœnobiis mirifice auxit; in quibus additis proventibus novos sacerdotes, novasque moniales instituit. Pari pietate et munifica liberalitate beato Isnardo sacri Ordinis Prædicatorum, cui beatus Antistes vinculo perfectæ charitatis junctus erat, sancti Thomæ Apostoli monasterium dono dedit: quorum mutua charitas magno spiritus ardore incensa agro Dominico multum profuit.

ac mortis
tempus et sepultura referuntur.

7 Animadvertens Papiensem urbem perquam maxime illustratam variis Sanctorum reliquiis, in singulis totius civitatis templis eas solertissime perquisivit: scriptoque eas mandans, per-

breve de eis condidit compendium: quod tanti Præsulis fide munitum, iisdem reliquiis majorem adauxit venerationis cultum. Eidem compendio adjecit insuper templa, regia Longobardorum munificentia constructa, regumque sepulcra et Ticini antiquissimam originem. Facultates sui episcopatus proventibus Rozzaschi oppidi et Portus Albaræ castelli ampliavit. Demum in rebus tum divinis, tum humanis sanctitate clarus migravit ad Dominum anno supra millesimo * ducentesimo quinquagesimo quarto. Cujus tumulatum corpus in subterraneo maximi templi oratorio, quod Sancti Syri Confessio nuncupatur, honorifice custoditur. *

D

* Lege millesimum

* Nota 11.

DE S. SERAPHINO CAPUCINO CONF.

B

ASCULI IN ITALIA.

E

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

Sancti biographi; Vita hic danda; ætas et obitus dies.

ANNO MCLIV.

S. Seraphinus, cujus Vitam a Boverio, inter hic recensitos

Sancti Seraphini virtutes, præclara facta et miracula, quæ ipsius meritis et intercessione a Deo patrata sunt, varii vario tempore ex Ordine FF. Minorum Capucinorum sacer-

cerdotes, aliique scriptores litteris consignarunt. Horum præcipuos, quorum et lucubrationes in judicio Romano examinatae et, ut loquuntur, compulsatae fuerunt, asseratum in supellectili nostra litteraria processuum, qui ad legitimum ipsius cultum impetrandum auctoritate Apostolica instructi fuerunt, compendium, quod anno 1733 typis Cameræ Apostolicæ est editum, sequentibus verbis refert: Nactus est Servus Dei sequentes Vitæ scriptores, quorum primus contemporaneus fuit Servi Dei, reliqui vero recentiores; hos inter omnes locus dignior debetur Zachariæ Boverio Salutiensi Ordinis Capucinorum, historico cæteroque probatissimo, omni fide dignissimo, et dicti Servi Dei contemporaneo, qui ipsius Vitam, Annalium Ordinis Capucinorum tomo secundo, anno 1639 vulgato, insertam, composuit. Sequitur P. Carolus de Haremburg Bruxellensis, dicti Ordinis religiosus et concionator, qui hujus Servi Dei Vitam in Opere intitulo: Flores Seraphici, anno 1642 edidit. Plenius nostris diebus P. Petrus Benedictus Joanninus Urbinatensis, ejusdem Ordinis prædicator egregius, et consultor, dum vixit, hujus Congregationis, qui Seraphini gesta et miracula ex antiquis monumentis complexus est, eaque Italice anno 1709 publici juris fecit. P. Silvester, Mediolanensis concionator et dicti Ordinis annalista, hujus Servi Dei Vitam circa annum 1729 concinnavit. Ac postremo insignis pietate vir P. Franciscus Galuzius Societatis Jesu, qui paucis annis ante suam felicem obdormitionem in Domino compendium Vitæ dicti Beati publici juris fecit.

C

2 Laudata P. Caroli de Aremburg lucubratio, quæ mihi præ manibus est, eadem virtutum, quorum exercitio et in adolescentia et in religione supremam perfectionem Sanctus noster est consecutus, exempla iisdem adjunctis ornata, quæ in citato Boverii opere, in Bibliotheca nostra asservato, continentur, stylo interdum, mutato refert; miracula vero, quibus et in vita et post mortem Seraphinus claruit, eodem prorsus stylo, quæ hæc in Boverii Annalibus leguntur, recenset: ita ut nihil a Sancto nostro præclare factum, quod in vita, a Boverio concinnata, haud reperitur, citatum Caroli opus lectori proponat. Laudatas, quas Joanninus, Silvester et Galuzius ediderunt, lucubrationes mihi comparare haud in promptu fuit. Quæ de re doleandum, nam certo Joannini, qui S. Seraphini res gestas et miracula ex antiquis, ut statim dictum, monumentis collegit, opus mihi plurimum subsidii, hujus Sancti Vitam illustrato, contulisset. Ast hanc inopiam processuum Compendium aliquatenus pensabit. Cum enim hisce construendis, præter jam citatas Vitæ variæ aliæ nondum prælo subjectæ, ut in dicto Compendio est legere, et ab auctoribus Sancto nostro coævis compositæ inseruerint, iisque ad trutinam redactis, omnia, quæ ad S. Seraphini virtutes comprobandas in illis reperta fuerunt, postquam in Romano judicio recognita fuissent, in hoc Compendio fuerint exarata, hinc sane, si non omnia, quæ Joanninus, Silvester, Galuzius et anonymi Monumentorum Mss. auctores posteritati commendarunt, saltem illorum præcipua, et ad Sancti nostri gloriam maxime conducentia, nobis cognita esse, fit consecrarium.

biographos
primum locum tenente,

F

3 Sæpe laudatus Boverius, qui, teste Luca Waddingo in libro, cui titulus: Scriptores Ordinis Minorum, anno 1568 natus, ejusdem seculi anno 80 Capucinorum Ordinem est ingressus, in quo, postquam

concinnatam
damus,